

RIO+20
United Nations
Conference on
Sustainable
Development

Thijs de la Court

Wethouder Duurzaamheid Lochem

Vereniging van
Nederlandse Gemeenten

Verslag VNG missie Rio+20

'partnership is the new leadership'
(David Cadman, president van ICLEI)

Van 10 dagen, ruim 40 workshops en conferenties in het kader van de Rio+20 conferentie, de grootste bijeenkomst over milieu en ontwikkeling ooit georganiseerd, bestaat dit verslag uit een samenvatting van de belangrijkste waarnemingen en conclusies. Het is slechts een fragment van de ruim 700 'Side-events' die in deze periode door overheden, bedrijfsleven, maatschappelijke organisaties en wetenschap werden georganiseerd. Op verzoek van VNG en VNG International ging ik in dit enorme informatie aanbod op zoek naar zaken die van direct belang zijn voor Nederlandse gemeenten, die lokale overheden en hun partners kunnen inspireren bij de versterking van hun lokaal duurzaamheidsbeleid in een mondiale context. Onder het motto 'inspiratie uit Rio+20', met in deze tijd van sociale media de hashtag #InspiRio. Voor wie een aantal observaties in meer detail wil lezen. Op www.thijsdelacourt.nl staan de 18 blogs die ik die ik direct vanuit Rio plaatste.

Een slotdocument zonder besluit, een teleurstelling?

Dieter Salomon, burgemeester van Freiburg, stelde tijdens een bijeenkomst van ICLEI (het mondiale netwerk van lokale overheden en duurzaamheid) dat "we heel succesvol waren in deze afgelopen tien dagen en de lange tijd van voorbereiding. De duizenden steden die in onze netwerken zitten hebben hun kracht getoond en erkenning gekregen. Wij zijn niet teleurgesteld, dat zou naïef zijn geweest. De oplossingen komen van onderop". Was dat nu peptalk of echt gemeend? Er zit zeker waarheid in wat Salomon stelde en we kunnen ook concluderen dat het gezamenlijk werk van de belangrijkste gemeentelijke netwerken (ICLEI en UCLG) resultaat opleverde. Lokale overheden krijgen nadrukkelijk aandacht in het slotdocument. Tegelijk moest het Salomon van het hart dat "het helder is dat we nationale en internationale overheden nodig hebben, ook als we het uiteindelijk zelf moeten doen". Want de frustratie over het ontbreken van actie vanuit de landen in Rio aanwezig was zeer groot. Het slotdocument was vrijwel tandoel. Overigens werd vanuit veel gemeenten uit derde wereldlanden bij die sterke rol van lokale overheden wel een vraagteken gezet. "Dan moeten besluiten met ons genomen worden, dan moet werkelijke decentralisatie plaats vinden en moet er, ook door nationale overheden, erkenning zijn voor de verscheidenheid van onze lokale situaties", aldus Agens Nhangula, burgemeester

van Sol Plaatje uit Zuid Afrika. Het is een belangrijk thema, die erkenning van de rol van lokale overheden, zeker in veel derde wereldlanden.

Bij de afsluitende bijeenkomst van lokale overheden nam ook VN secretaris generaal Ban Ki-Moon ruim de tijd om het belang van lokale overheden in relatie tot duurzame ontwikkeling te onderstrepen. "De komende 30 jaar wordt in urbane ontwikkeling evenveel geïnvesteerd als in alle eeuwen daarvoor. Dat betekent natuurlijk een enorme verantwoordelijkheid, maar biedt ook een kans. Want de groei, met nieuwe huizen, infrastructuur, bedrijven, zal duurzaam moeten. Die kans krijg je maar een keer".

De Noord-Zuid relatie in een 'Global Village'

Massaal werd gewezen, zowel vanuit rijke als arme overheden, maatschappelijke organisaties en wetenschap op het belang van een aantal principes. Het 'recht op ontwikkeling' stond daarbij wel centraal, maar ook zaken als 'de vervuiler betaalt' en het 'precautionary principle' waren steeds aan de orde. Martin Kohr, van het Third World Network, een van de sterke denktanks met haar hoofdkantoor in Azië; "Honderden jaren kon het westen industrialiseren en haar kapitaal, kennis en macht opbouwen. Daarvoor gebruikte ze fossiele energie, metalen en enorme hoeveelheden land. De grenzen van de veerkracht van de aarde zijn ruim overschreden. Om weer binnen die grenzen te komen zijn enorme investeringen nodig. Met haar groei en historisch beslag op de draagkracht van de aarde is het rijke noorden schatplichtig aan de arme landen, die de transitie naar een duurzame economie zonder financiën en kennis niet zullen maken. Omgekeerd heeft het noorden een belang, want vindt die transitie in het zuiden niet plaats, dan is dat een bron van enorm veel ellende en conflict". Dit is de achtergrond van het veel genoemde principe van 'common and differentiated responsibilities' dat zo centraal in alle onderhandelingen stond. Het 'noorden' is schatplichtig, en maakt ze dat niet waar dan zal het 'zuiden' nauwelijks bewegen. Inderdaad bleek het noorden niet bereid te zijn tot serieuze overdracht van geld, kennis en concrete toezeggingen. De G77 (de derde wereld feitelijk) gooide daarop het onderhandelingsproces op slot, resulterend in een vleugellam slotdocument. Dit alles in een complex proces van diplomatie en onderlinge machtsstrijd, waardoor ook de positieve inzet van noordelijke landen moest sneuvelen. Zo had het EU blok een stevige inzet, bijvoorbeeld op rechten voor vrouwen, maar dit ging in het cynische spel mee verloren.

Samenwerking, noord/zuid, tussen lokale overheden

Wat zegt deze problematiek nu over onze gemeenten. Moeten wij ons iets aantrekken van de 'common and differentiated responsibilities'? Zijn gemeenten ook schatplichtig? Sergio Margalis uit Brazilië was tijdens de Fair Ideas conferentie, georganiseerd door het gerenormeerde International Institute on Environment and Development, heel duidelijk. "Ik sprak een Zweedse burgemeester. Ze gaf me een heel verhaal hoe ze energiebesparing organiseren, in het koude noorden ook zonne-energie gebruiken, afval verminderen. Prachtig, Maar op geen moment liet ze merken dat voor haar en haar gemeenschap de zorg over ontwikkelingen buiten haar eigen stad ook op haar agenda stonden. Ik kan dat wel volgen, want 'lokaal', dat is je wereld. Maar je zet je daarmee volledig buiten de mondiale realiteit. Hebben we niet een gemeenschappelijke uitdaging in een wereld die een is? Wat heeft het voor zin als een stad in Zweden of een dorp in Nederland het zo goed doet als het grootste deel van de wereld klem zit en noodzakelijk door gaat met het

aantasten van de draagkracht van de aarde. Dat zal uiteindelijk over voor die stad en dat dorp tot ellende leiden. Ze leven toch niet op een eiland?!"

Inzet: Lokale duurzaamheid vraagt om mondiale verbinding. Als referentiekader (waarom, met welke urgentie?) maar ook als actie (met wie, volgens welke methode, gekoppeld aan welk beleid?)

Integraal denken en doen

De roep om integraliteit, het verbinden van zowel thema's als betrokken organisaties was in vrijwel elke workshop te horen. Of het nu een analyse van het Third World Network, de VN organisatie voor Habitat of een slotpleidooi van Ban Ki-Moon was, termen als 'integraal denken', 'holistisch denken' of 'systemische analyse' kwamen voortdurend terug. "Het gaat om steeds sterk verbonden thema's. Je kan het niet over rechten van vrouwen hebben zonder daarbij te praten over voedselzekerheid, toegang tot schoon water, gezondheidszorg of onderwijs", stelt de Australische ambassadeur van vrouwen en meisjes (jawel, daar hebben ze een aparte functie voor). De term 'systemisch' kwam regelmatig terug. "Kijk naar je uitdagingen als een samenhangende set van gebeurtenissen en zoek daar achter naar het verband, het systeem, dat die gebeurtenissen in stand houdt". De workshop over duurzaam aanbesteden ging hierop in, heel praktisch en nog wel vanuit Philips, onze nationale trots. "Het is absoluut geen probleem om op grote schaal energie te besparen. 40% van het gemeentelijk elektriciteitsgebruik (in Nederland) gaat op in verlichting, en straatverlichting is daarbij een belangrijk aspect. Met LED hebben we natuurlijk een prachtige techniek in huis. Maar waarom pakken de gemeenten dat zo traag op? Dat verbaasde ons enorm. Maar kijk nu eens naar hoe gemeenten zijn georganiseerd. De een doet beleid, vaak iemand anders het onderhoud, weer iemand anders kijkt naar de financiën. Zelden, in Nederland of daarbuiten, komen we overheden tegen die in staat zijn hun budgetten te combineren in de Total Cost of Ownership. Waarom doen overheden dat niet? Kunnen ze zich veroorloven grote hoeveelheden geld te verliezen en tegelijk kansen op energiebesparing te missen? Natuurlijk ligt nog dieper een vraag of de overheden wel de juiste rol nemen. Want zouden ze niet veel meer afnemer van diensten kunnen zijn, zoals de diensten die openbare verlichting te bieden hebben, als veiligheid, gastvrijheid en toegankelijkheid?" De vertegenwoordiger van Philips vervolgt: "Wantrouwen is een van de problemen waar we tegen op lopen. Want hoe weet een overheid of ze krijgt wat ze vraagt als ze zoveel macht over draagt aan bijvoorbeeld mijn bedrijf?" Dan blijft die overheid stug vasthouden aan bekende routines. Zoals een congresganger zei: "Sturing willen houden, hoewel je allang niet meer weet waar het kompas is en waar de kaarten liggen".

Inzet: Total Cost of Ownership is fundamenteel deel van het financieel beleid dat ten grondslag ligt aan duurzaamheid en vraagt om veel meer focus.

Inzet: Innovatieve vormen van aanbesteden en van publieke private samenwerking zijn wezenlijk om in een complexe en techniek gedreven wereld tot verandering naar duurzaamheid te komen.

Nieuwe en versterkte samenwerking

'Integraal werken' is vooral een kwestie van 'doen', door partners met elkaar te verbinden. Dat is niet vreemd in het Nederlandse polderend landje. Maar gebeurt dit ook met de

overdracht van macht, eigendom? Dat woord 'ownership' was ook een vaste term in de vocabulaire van deze gemeenschap van duurzaamheidsdeskundigen en bestuurders. Als onderdeel van de innovatie rond aanbesteding, zoals in Publiek Private Samenwerking. Op veel PPS constructies was, vooral uit het Zuiden, overigens harde kritiek. Niet verwonderlijk, want veel lokale overheden missen de capaciteit om een volwaardige partner te zijn van bedrijven en worden snel overvleugeld. Corruptie en mismanagement zijn dan vaak het gevolg. Daarbij, zo gaven veel congresgangers aan, pikken de bedrijven de winstgevende krenten uit de pap, terwijl publieke gelden het verliesgevend deel moeten dekken. Inderdaad zijn er ontelbare voorbeelden van dergelijke ontwikkelingen. Ook in Nederland. Transparantie, heldere normen, volgens een goed uitgewerkt systeem vormen het fundament. En hoewel ISO 26.000 niet zaligmakend werd gevonden was het een thema van belang.

Inzet: zorg voor heldere criteria waaraan je elkaar, als partners toetst. Transparantie is wezenlijk. Ook gemeenten moeten naar ISO 26.000 kijken en hun zakelijke partners hierbij betrekken.

Vanuit maatschappelijke organisaties uit het 'Zuiden' werd, zeker ook bij het sterke kritiek op PPS constructies, gewezen op het belang van PMS constructies, die van Publiek Maatschappelijke Samenwerking. "Kennis in de samenleving is vaak veel sterker dan die bij de overheid. Maar we zien heel vaak volledig langs elkaar werkende entiteiten", vertelde een vertegenwoordiger van een ontwikkelingsorganisatie uit Latijns Amerika. "Ik noem dat PMS constructies om het een naam te geven naast de PPS benadering. Juist door lokaal kennis en kracht te mobiliseren zorgen we voor de juiste agenda met de goede vervolgstappen, die ook aansluiten bij wat de bevolking wil en kan. Vanuit ons werk in regio's met zwakke overheden weten we heel goed onszelf te organiseren. We bieden ons aan als partner!" Een herkenbaar thema in het Nederlands gemeentelijk debat. Over de faciliterende rol van de overheid, of de lokale overheid als partner in een breed maatschappelijk veld, de participerende overheid.

Inzet: Werk de PMS constructie uit als wijze van werken, als rol- en positieverandering van de lokale overheid. Gebruik daarbij kennis en ervaring vanuit ontwikkelingsorganisaties die al vele jaren bekend zijn met deze werkwijze.

Energie en klimaatverandering

Een onvermijdelijk thema op een mondiale conferentie over duurzame ontwikkeling is de energieproblematiek en klimaatverandering. Er was tijdens de conferentie nergens twijfel over de ernst van dit probleem. Ilmari Reepalu, burgemeester van Malmö, wees op de 4066 handtekeningen onder het Europese Convenant of Mayors, goed voor 164.262.142 Europeanen. Hij deed, met ICLEI, een oproep voor een mondiale Convenant of Mayors. Een burgemeester uit de VS sloot zich hierbij aan: "Wij hebben met 1000 burgemeesters in de VS, van grote en kleine gemeenten, besloten wel te voldoen aan de eisen van het Kyoto verdrag. Mijn stad is in Freiburg op bezoek geweest en we hebben, dat kan in de VS, lokaal onze energiebelasting aangepast! We hebben het feed-in tarief ingevoerd, waardoor duurzame energie concurreert. Het levert onze gemeenschap geld, werk en saamhorigheid op". En zo ging het door, dagen lang.

Inzet: Gemeenten stimuleren tot onderlinge en internationale samenwerking op het gebied van klimaatbeleid (zoals nu door het klimaatverbond wordt vormgegeven in het kader van regionale ondersteuning en het Convenant of Mayors) en aansluiting vinden bij het ICLEI netwerk verdient prioriteit.

Vanuit gemeenten uit de derde wereld was het verhaal veel minder positief. De kosten van het invoeren van duurzame energie en de toegang tot kennis waren veelal onneembare drempels. Enerzijds door consumentensubsidies op fossiele energie, anderzijds omdat de investeringen aan de 'voorkant' voor lokale gemeenschappen eenvoudig niet op te brengen zijn. "In ons geval kan je niet zomaar naar een financier. We zijn niet kredietwaardig", vertelde een vertegenwoordiger van een lokale organisatie die duurzame energie stimuleert. "We hebben veel organisatiekracht, een stevig netwerk, maar we kunnen zonder hulp geen meters maken". HIVOS was duidelijk aanwezig in deze netwerken, als ontwikkelingsorganisatie die vanuit haar klimaatprogramma het verband tussen noord en zuid probeert te versterken. Eco Matser, beleidsmedewerker klimaat bij HIVOS; "Wij zijn betrokken, direct en indirect bij een heel aantal lokale of regionale energieprojecten. In Indonesië gaat dat zover dat daar een groot eiland, met 650.000 inwoners zal laten zien dat ze met duurzame opwekking, via waterkracht, biomassa, zon en wind, zelfstandig kunnen zijn. Dat vraagt nieuwe verdienmodellen, kredietvormen, organisatiestructuren". Ook Cordaid, de katholieke ontwikkelingsorganisatie is op klimaatthema's stevig bezig, maar dan vooral op het vlak van aanpassing aan een veranderend klimaat, zoals stimuleren van landbouwvormen die beter met droogte om gaan, waarschuwingssystemen tegen overstromingen, planten van bomen en ander groen in steden om hitte-eilanden tegen te gaan. Een onderwerp dat aansluit bij de aanpak die ICLEI nu uitwerkt in het kader van 'resilient cities'. 'Resilience' is een lastige term, maar betekent zoiets als veerkracht, herstelvermogen. De wetenschappers waren er tijdens de Rio+20 conferentie wel heel erg duidelijk over, inclusief ons eigen planbureau voor de leefomgeving die met een toekomstplan kwam. "Het goede nieuws is dat we het niet over ons heen hoeven laten komen", vertelde Maarten Hajer van het planbureau voor de leefomgeving. Hij is auteur van het rapport de 'energieke samenleving' dat zo treffend aan geeft hoeveel mogelijkheden er lokaal zijn als het om actie voor duurzame ontwikkeling gaat, mits je de juiste krachten aan spreekt en eigendom over draagt (daar is die weer, dat woord 'eigendom'). "Met vereende krachten kunnen we zowel op het vlak van mitigatie als adaptatie heel veel bereiken. Echt zoveel dat we durven te zeggen dat het niet nodig is dat de ellende van klimaatverandering over ons heen komt. We hebben een keuze, maar dan moet onze actie snel, grootschalig en breed zijn". Dat was de teneur bij alle wetenschappers aanwezig. Sombere beelden als niks wordt gedaan, nu al een onvermijdelijk gevolg van klimaatverandering met vooral in de poolregio's en in de landen rond de evenaar enorme effecten. Maar ook de mogelijkheid om broeikasgassen aan te pakken en onze gemeenschappen voor te bereiden, resiliënt te maken, zodat ze antwoord kunnen geven. Waarbij gemeenten en gemeenschappen in de derde wereld nadrukkelijk naar het noorden kijken voor steun. "Het zijn jullie broeikasgassen die bij ons de ellende veroorzaken", zei een vertegenwoordiger uit het zuiden. "Het is jullie afval, dus keer je rug niet naar ons toe". Het leggen van de verbinding noord/zuid ligt voor de hand, gemeenten, coöperatieve energieverenigingen en andere organisaties kunnen hier wederkerig rendement uit halen.

Inzet: Samen met de federatie e-decentraal, de branche organisatie van lokale duurzame energieorganisaties en HierOpgewekt, campagne voor lokale opwekking van duurzame energie, wordt actie ondernomen om in dit kader noord/zuid samenwerking vorm te geven.

Inzet: Nader het concept 'Resilient Communities' onderzoeken en vertalen naar gecombineerde adaptatie- en mitigatieplannen. Ook hier ligt internationale samenwerking voor de hand.

Subsidies fossiele energie

Mondiaal wordt minstens 1,1 triljoen dollar per jaar aan subsidies voor zowel de productie als consumptie van fossiele energie gegeven. Naar duurzame energie gaat slechts een klein deel van dit bedrag. Dit onderwerp was in vele workshops een belangrijk onderwerp van discussie en tijdens de conferentie ook deel van een campagne om een zgn 'twitterstorm' te genereren onder de hashtag #endfossilfuelsubsidies (<http://endfossilfuelsubsidies.org>). De thematiek van een ongelijk speelveld voor duurzame oplossingen was in vele workshops te horen. Ook t.a.v. voedselveiligheid speelt deze problematiek waarbij veel derde wereldlanden onbeschermd tegen mondiale marktkrachten overspoeld worden met gesubsidieerde landbouwproducten terwijl rijke landen hoge tariefmuren hanteren tegen import. De financiële stroom zuid-noord overtreft door deze problematiek en de problematiek van kapitaalvlucht vele malen de ontwikkelingshulp naar het zuiden toe. In Nederland speelt deze problematiek ook en een duidelijk voorbeeld hiervan is de structuur van de Nederlandse energiebelasting die centraal opgewekte en grootschalig geconsumeerde energie zeer veel lager belast dan decentraal opgewekte en kleinschalig geconsumeerde energie. Aan deze thematiek (saldering) besteedt de VNG aandacht, oa door de lobby richting Den Haag hierop te faciliteren.

Een belangrijk argument in deze discussie is dat de netto opbrengst in banen per geïnvesteerde Euro in duurzame energie veel hoger is dan in fossiele energie. In veel (ook derde wereld) landen wordt door de landelijke overheden beargumenteerd dat subsidies voor centrale en grootschalige productie en consumptie van wezenlijk belang zijn voor het concurrerend vermogen van het land en haar industrie. Tijdens de Rio+20 conferentie werd, oa door een gemeente uit de VS die het feed-in tarief introduceerde, aangegeven dat het omgekeerde waar is. In die gemeente is werkgelegenheid en geïnvesteerd vermogen juist toegenomen als gevolg van decentrale en duurzame opwekking van energie.

Inzet: Het is van belang dat de VNG en haar partners de discussie en lobby over saldering met kracht voorzetten en het is van belang dat de VNG een maatschappelijke kosten baten analyse laat maken op basis van concrete veldsituaties binnen gemeenten om daaruit de sociaal/economische effecten, lokaal en nationaal te kunnen analyseren.

De duurzaamheidsdoelen

In 2000 werden door de Verenigde Naties een aantal ontwikkelingsdoelen vastgelegd, Millennium Development Goals. Dan gaat het over thema's als halvering van de armoede, gezondheidszorg, onderwijs, toegang tot water, vrouwenrechten, milieu en biodiversiteit. Deze doelen worden in 2015, zo is de bedoeling tenminste, omgevormd tot de

'Duurzaamheidsdoelen'. Dat is niet zo gek, want de millenniumdoelen moesten voor 2015 gehaald worden (ze zijn 'smart' geformuleerd). En het is dan ook heel logisch om ze te vervangen door duurzaamheidsdoelen. Want die beschrijven, in hun onderlinge samenhang, waar we met onze gemeenschappelijke aarde naartoe gaan. De thema's voor deze doelen zijn benoemd en secretaris generaal van de VN, Ban Ki-Moon gaf aan dat dit een proces met hoge prioriteit wordt. Thema's zijn de strijd tegen armoede, de verandering van patronen van consumptie, duurzaam bouwen en duurzame gebiedsontwikkeling, biodiversiteit en bossen, oceanen, water, voedselveiligheid en energie (inclusief duurzame energie).

Tegelijk met dit proces rond de 'Sustainable Development Goals' werd er ook intensief vergaderd door het Earth Charter, een breed geformuleerd ethisch kader voor duurzame ontwikkeling. Daarbij spelen maatschappelijke organisaties, ook de grote religieuze netwerken in de wereld, een belangrijke rol. Onderdeel, of uitvloeisel, van dit werk zijn de Peoples Treaties. Feitelijk zijn dit de concrete thematische actieprogramma's die uit het ethische kader voortkomen. Er is dus een enorme hoeveelheid denkwerk gedaan, ook tijdens de Rio+20 conferentie, om maatschappelijke organisaties, bedrijven en overheden te betrekken in een gemeenschappelijk kader, waaraan zij hun doelen en acties kunnen verbinden. Het ligt daarom voor de hand het Earth Charter ook te gebruiken om de duurzaamheidsdoelen verder vorm te geven. Voor de Nederlandse gemeenten, zeker de Milleniumgemeenten ligt hier een opdracht.

Inzet: Een proces moet worden gestart, gebruik makend van kaders uit het Earth Charter en aansluitend bij het VN proces om in 2015 Sustainable Development Goals te formuleren, om in Nederland in 2015 ook lokaal geformuleerde doelen te kunnen hanteren. Het ligt absoluut voor de hand dat dit proces direct aan sluit bij Milleniumgemeenten en de teams 2015 waarmee VNG International nu werkt.

Accountability en transparantie

Een aantal side-events waren georganiseerd in samenwerking met het in Amsterdam gevestigde Global Reporting Institute (GRI). Het onderwerp van 'verantwoording afleggen (accountability), openbaarheid en transparantie werd van groot belang gevonden en is ook opgenomen in het slotdocument. In een aantal bijeenkomsten werd daarbij gewezen op het belang van maatschappelijk ondernemen als toetssteen van 'partnerschap'. Duurzaamheidsrapportage door overheden is één aspect, maar duurzaamheidsrapportage door het bedrijfsleven een ander. Een zaak die is, als casus, wat dieper onderzocht omdat ik door de Werkgroep Inheemse Volken daarop gewezen werd, was de situatie rond de Belo Monte dam, één van de grootste waterkrachtprojecten in de wereld. Daarbij is bedrijf Arcadis betrokken, o.a. in de engineering. Het is het grootste project in Brazilië dat ter discussie staat en de informatie die ik ontving wees op een uitermate groot risico voor de bevolking (indianen), biodiversiteit en regionale economie. Mercio Gomes, cultureel antropoloog en voormalig voorzitter van de Funai kent het gebied en de problematiek zeer goed. "Het project lijkt nu onvermijdelijk door te gaan en ik moet zeggen dat er knap werk is gedaan door de ingenieurs. De schade, ecologisch en menselijk, is door slimme techniek aanmerkelijk verminderd ten opzichte van eerdere plannen. Er wordt ook niet (direct) indianengebied aangetast, waardoor Funai ook geen negatief advies kon geven. Echter, het is vrijwel onvermijdelijk dat deze dam, met ruim 11.000 MW capaciteit, aangevuld zal worden met nieuwe dammen stroomopwaarts. Namelijk omdat lange tijd in

het jaar onvoldoende water beschikbaar is om die capaciteit te benutten. De druk om dan stroomopwaarts reservoirs te maken die deze benutting zal verbeteren is vervolgens enorm en het gevolg daarvan is de vernietiging van het hart van het regenwoud. Gebeurt dan niet, dan is het gevolg een zeer hoge energierekening en schuld". Gomes is geen milieuactivist en ook economisch een mainstream denker. "Ik heb als president van Funai geprobeerd om bij wet de bouw van nieuwe dammen stroomopwaarts verboden te krijgen. Dat is niet gelukt. Dat zegt mij voldoende om tegen deze Belo Monte dam te zijn, want de indirecte gevolgen zullen enorm zijn".

Hoe om te gaan met bedrijven die betrokken zijn bij dit soort projecten, bijvoorbeeld Nederlandse gemeenten adviseren bij lokaal duurzaamheidsbeleid, is een vraagstuk van MVO beleid en integriteit.

Inzet: Duurzaamheidsrapportage door lokale overheden en bedrijven zal opgepakt moeten worden. Daarbij gaat het om een brede analyse van de prestaties, zowel op beleid, projecten als op resultaten.

Inzet: In het kader van duurzaam inkopen moet de vraag gesteld worden hoe om te gaan met bedrijven die in andere delen van de wereld direct betrokken zijn bij projecten met een grootschalig en bewezen negatief effect op mensenrechten, biodiversiteit en economische ontwikkeling.

De top van de mensen, de Peoples Summit

Ver van de vergaderlocatie van de overheden, waar ook de meeste Side-events plaatsvonden, maar midden in het bruisende Rio de Janeiro, vond de Peoples Summit plaats. Een bijeenkomst van vele tienduizenden mensen, verenigd in alle denkbare organisaties en structuren. Georganiseerd door stevige maatschappelijke organisaties, als vak, milieu- en derde wereldbeweging. Ook de indianen uit Brazilië en eigenlijk heel Latijns Amerika waren zeer sterk vertegenwoordigd. Tijdens een van de laatste dagen brachten ze in een demonstratie ruim 70.000 mensen op de been. Ook hier weer een sterke rol voor de vakbeweging. De top bestond naast alle workshops over inhoudelijke thema's en bijeenkomsten van de 'netwerken' uit lange sessies gericht op analyse van de huidige situatie en het formuleren van eisen aan regeringsleiders. Daarnaast werden er enorme hoeveelheden acties aangekondigd en met elkaar gedeeld.

De Peoples Summit wees, al vanaf het begin de kern van de officiële Rio+20 vergadering, The Green Economy, af. "Green Economy is the same as Greed Economy" schreeuwde het vanuit alle bijeenkomsten. "Stop green economy, stop green capitalism" was het thema van de Peoples Summit. Voorbeelden zoals het reusachtig dammencomplex dat nu gebouwd wordt in de Amazone (Belo Monte) en die verkocht wordt als duurzame energie zorgden voor enorme woede. De indianen hadden zich in oorlogskleuren geschilderd, vele witte Brazilianen sloten zich daarbij aan. Ook de suikerrietplantages, bron van het 'groene ethanol' kwamen uitgebreid ter sprake. "Ze verplaatsen het probleem, het is energie voor voedsel", vertelt een Braziliaanse activiste. Veeteelt schuift daardoor de Amazone in, verdrongen door suikerriet en soja. Bedrijven, betrokken bij deze activiteiten, zijn hoofdsponsors van de officiële conferentie. Onder de veelkleurige en vaak verwarrende hoeveelheid groepen zat een serieuze en stevig gedocumenteerde stroom van informatie en daarmee goed onderbouwde woede. Uiteraard werden bruggen geslagen tussen de verschillende conferenties, maar de ravijn was diep.

Geen vrijblijvende verhalen, maar commitment

Terwijl de formele Rio+20 top een mager resultaat liet zien was er in de enorme melée van vergaderingen rond de conferentie erg veel bereidheid tot actie. De rol van ICLEI en UCLG was goed zichtbaar, lokale overheden waren sterk aanwezig en niet vrijblijvend. Dat kan zich goed vertalen naar Nederlands perspectief.

Dat kan in een aantal concrete acties, maar ook in het inhoudelijk verdiepen van onze analyse. Bijvoorbeeld langs de weg van de Sustainable Development Goals. In alle gevallen is er perspectief voor internationale samenwerking, in veel gevallen noodzaak zelfs.

Het begrip duurzame ontwikkeling is niet zomaar te vertalen naar het begrip 'Green Economy'. Het is heel duidelijk een sterk gepolitiseerde en inhoudelijke discussie die niet in eenvoudige termen of slogans is weg te zetten. Dat geeft het begrip duurzame ontwikkeling betekenis, want het zou wel uiterst naïef zijn te veronderstellen dat achter dit begrip geen wereld van macht, onmacht en politiek economische strijd zou bestaan. Het is belangrijk dat te benoemen, daarover eerlijk en transparant te zijn, als basis van vertrouwen. Ook voor de internationale samenwerking die het noodzakelijke fundament is omheen antwoord te bieden aan de crisis waarin wij verkeren.

Thijs de la Court

#InspiRio